

Frågor till Anna Oudin, Umeå Universitet

Att ni *skall vara opartiska och bara rapportera det ni ser utan att ha en egen agenda* har PelletsFörbundet ingen anledning att betvivla. Vi saknar dessutom den kunskap ni som forskare besitter för att kunna tolka och värdera de samband och resultat som ni redovisar. Men vi är ändå övertygade om att såväl erfarenheter från näringslivet som detaljerad kunskap från akademien behövs för att få en fungerande och heltäckande verklighetsbild. Vi ser forskningen som ett mycket viktigt instrument för att klara energiomställning, klimatproblematiken och utvecklandet av ny teknik samt bättre systemlösningar.

Vi har därför samarbeten och erfarenhetsutbyte med forskare inom SLU och RISE (som även är medlemmar i PelletFörbundet) och vi har deltagit aktivt i en gemensam plattform i Biobränsle – Hälsa – Miljö. Där diskuterade vi öppet dessa frågor i ett antal forskningsprojekt. Er Bertil Forsberg var för övrigt en av de tongivande i detta program som finansierades av Energimyndigheten.

PelletsFörbundet har tidigare sökt samarbete med er, bl a efter rapporten angående "[Forskning för renare luft](#)" som presenterades för ett par år sedan, men våra inviter ledde inte heller denna gång till några samtal.

Fråga 1: Vad är orsaken till att ni gång efter annan avfärdar kontakter med näringslivet när det gäller er forskning? Är det för att ni tror att detta skulle kunna påverka trovärdigheten när det gäller er objektivitet? Eller är det för att ni tror er kunna mer om tekniken än de företag som tillverkar denna?

SVAR: Vet inte vilka "avfärdanden" som avses här.

Vi menar uppriktigt att det finns ett gemensamt intresse av att adekvata forskningsresultat sprids. Men vi förstår samtidigt att ni som enskilda forskare har ett egenintresse av att just er forskning uppmärksammas. Att fokus i ert pressmeddelande därför hamnade på vedeldning, och inte på avgaser, menade du att beror på *att det inte är någon större nyhet att partiklar från trafikens avgaser verkar öka risken för demens*, då det finns flera andra studier som visar det. Detta är naturligtvis *intressant för er som forskare och intressant att diskutera forskare emellan*. Men ni tänker uppenbarligen inte alls på hur era forskningsresultat kommer att presenteras och vilka konsekvenser dessa får för branschen. Att hänvisa till en rapport som fungerar inom den akademiska världen är en sak, att presentera resultat till media och gemene man kräver ett annat upplägg. Vi lever inte riktigt i samma bubbla.

Fråga 2: Hur många av journalisterna eller politiker tror ni att läser – och förstår innehållet – när ni hänvisar till en forskningsrapport skriven för forskare och presenterad i en vetenskaplig tidskrift och dessutom på engelska? Gör ni några som helst konsekvensanalyser på hur effekterna av er forskning kommer att presenteras?

SVAR: Vi hemlighåller inga resultat för myndigheter eller journalister, är noga med att underlagen publiceras och medverkar så gott vi hinner på möten och seminarier för att förklara och diskutera.

Under rubriken "[Starka reaktioner på nya rön om vedeldning – nu svarar forskaren](#)" på SVT Västerbottens hemsida menar du *att ni har med alla typer av pannor och kaminer som sotas, och ni har tagit hänsyn till att olika pannor har olika emissioner. Hur man eldar påverkar emissionerna mycket*. Då påståendet är *mycket centralt när det gäller att bedöma trovärdighet och objektivitet* i era slutsatser tycker vi att det är viktigt att få klagöranden på hur detta gått till.

Fråga 3: På vilket sätt har utsläppsdata beräknats och vilka underlag har använts?

SVAR: Halterna har beräknats av SMHI enligt referenser, de bygger på exakta data från sotarna om kaminer och pannor.

I min sinnebild finns stora likheter när det gäller att bedöma hälsorisker med att bedöma klimatpåverkan. Det finns en samstämmighet i samhället att mänskliga utsläpp av växthusgaser påverkar klimatet, men det går inte att säga att en enskild storm eller en regnig/torr period är orsakad av just dessa utsläpp. På samma sätt råder en samstämmighet kring att emissioner av partiklar och oförbrända kolväten har negativ påverkan av hälsan. Du säger att *eftersom livslängden har ökat, ökar också risken att drabbas av demens*.

Fråga 4: Du svarar SVT att resultaten visar är att både partiklar från vedeldning och *avgaser verkar påverka risken att få demens*. Hur kan ni med så precis säkerhet kunna påstå att risken för demenssjukdomar ökar med 30 procent i områden med mycket vedeldning och 70 procent om man är vedeldare? Hur många, i absoluta tal, förväntas drabbas?

SVAR: Hur många som drabbas beror på hur stor befolkning man överför sambanden till. Vår studie gäller det som kunnat observeras, andra som kan detta får beskriva vilken bättre teknik som skulle kunna införas/krävas som reaktion på problemen.

Vi menar att det hade varit ärligare om ni varit tydliga med att redovisa att ni studerat effekter av genomsnittlig befintlig vedeldning nu och bakåt i tiden. Och sen lagt till en diskussion om att det blir mycket bättre det skulle kunna bli i framtiden när man successivt byter till ny teknik.

Fråga 5: Är det inte tämligen riskfritt att presentera vilka siffror som helst som ett resultat av studien? Vem och hur kan någon bemöta resultaten? Om Kalle 83 år drabbas av demens, hur kan vi säga att det beror på att han under hela sitt liv har eldat med ved?

SVAR: Det är väldigt noggrann vetenskap bakom Betula-studien och resultaten i artikeln har granskats av experter på miljö och demens. Studier visar att risken är olika stor hos individer med olika förhållanden, men kan inte peka på en specifik individ och säga vad just den individen fått sin sjukdom av.

Eftersom även du medger att hälsoeffekterna av oförbrända kolväten och partiklar är kända sen tidigare menar vi att det varit betydligt värdefullare om ni istället utgått från att studera hur hälsoriskerna skulle kunna påverkas om man bytt ut gammal teknik mot ny teknik. Detta skulle kunnat ge våra myndigheter argument för att stimulera utbytet av föråldrad teknik. Genom att dra all vedeldning "över en kam" ger ni ytterligare argument för en övergång till elbaserad uppvärmning.

Fråga 6: Är avsikten med rapporten att argumentera att minska de lokala utsläppen genom att prioritera elbaserad uppvärmning? Lokalt skulle detta med säkerhet ge minskade nivåer av farliga ämnen, men vad ser ni i så fall för konsekvenser när det gäller klimatarbetet? Och hur skall samhället lösa problemen med el-effekt kalla vinterdagar?

SVAR: Vi studerar här faktorer bakom demens, och drivs då av vetenskapliga frågeställningar.

Du säger att fjärrvärmeverken inte ingår i halterna från hushållens eldning och att finns två stora punktkällor (fjärrvärmeverk) inom kommunen, *men med höga skorstenar, så de ger liten påverkan, vilken vi inte studerat effekterna av*. PelletsFörbundet har inget problem med att se fördelarna med fjärrvärme, bättre förbränningsteknik, kontroll, rökgasrening och utsläpp på en högre höjd. Men allt som släpps ut ur en skorsten kommer ändå förr eller senare som nedfall.

Fråga 7: Om man klumpar ihop tusentals enskilda skorstenar till ett punktutsläpp, även om det sker med bättre teknik och med bättre kontroll och rening ger det ändå utsläpp. Hur kan ni vara så säkra på att fjärrvärmens utsläpp inte påverkat resultaten? Om bättre förbränningsteknik ger lägre utsläpp i fjärrvärmens, varför skulle då enskild eldning med likvärdiga emissioner ändå vara ett sämre alternativ?

SVAR: Det finns beräkningar för alla källor, det gjordes inom SCAC av SMHI. Fjärrvärmeutsläppen korrelerar inte med områdenas utsläpp från eldning eller med utsläpp från trafik.

Om man ställer frågan: *Hur är det med folks hälsa om de under lång tid bott i ett område med mycket vedeldning?* Så är det inte så konstigt om det går att påvisa negativa effekter då det förmodligen fanns rätt mycket äldre pannor och kaminer i området. Om man istället ställt frågan: *Hur ett utbyte till ny teknik med låga emissioner skulle kunna påverka halterna oönskade ämnen?* Då skulle resultatet förmodligen blivit helt annorlunda. *Som man ropar i skogen får man svar.*

Du säger vidare att det under de närmsta åren kommer många fler studier på hälsoeffekten av vedeldning och att *ni ännu inte vet vad dessa studier kommer visa*, men enligt de uppskattningar som finns nu orsakar vedeldning ungefär lika många förtida dödsfall som trafiken i Sverige.

Fråga 8: Finns det inte en risk för att antagandet ovan, om förtida dödsfall, kommer att påverka hur man ställer frågan när man riggar ett nytt forskningsprojekt?

SVAR: Det vore välkommet med forskning runt utbytesprogram till nya pannor och kaminer, kanske kan ni påverka myndigheterna att driva fram det.

Tacksam för svar.

Med vänlig hälsning

Bengt- Erik Löfgren
PelletsFörbundet